

NED in retrospectief

Vrijdag 18 oktober vond de Nederlandse Economen Dag (NED) 2013 voor de tweede keer plaats met aansluitend de KVS Tinbergen lezing. Ondanks zijn nog prille geschiedenis is de NED nu waarschijnlijk al het belangrijkste treffen van economen en economische beleidsmakers in Nederland. De ondertitel 'Waar wetenschap beleid ontmoet' is dan ook geen loze kreet. Op de deelnemerslijst stonden veel toonaangevende wetenschappers en beleidsmakers die intensief informatie en kennis uitwisselden tijdens de informele ontmoetingen. De sessies zelf vormden de hoofdmoot van het veelzijdige programma met als absolute hoogtepunt natuurlijk

de kersverse Nobelprijswinnaar Robert Shiller die ondanks het advies om al zijn reizen af te blazen toch de Tinbergen lezing wilde komen houden.

Als een buitenstaander de NED zou bezoeken, zoals bijvoorbeeld Antoinette Herzberger deed, zouden we het liefst willen dat iemand een discussie meemaakt die afwijkt van het type discussies in de politiek en media. Dat we een fundamentele discussie hebben over hoe de arbeidsmarkt werkt bijvoorbeeld. Over elasticiteiten van arbeidsvraag en aanbod, of over waarom ontslagrechten en loonkosten geen substituten zijn. In de plenaire sessie over de arbeidsmarkt zitten economen die zeer veel te zeggen hebben over deze onderwerpen en toch discussieren ze langs elkaar heen. De ene groep heeft het over structurele problemen en de andere over conjuncturele. Er lijkt geen gezamenlijke premisse voor de discussie. Niet dat er geen interessante aspecten aan de orde kwamen. Zoals bijvoorbeeld het probleem van de fundamentele onzekerheid dat Gerard Pfann aankaartte, waardoor investeringen worden uitgesteld en de werkgelegenheid afneemt. Wat moet of kan de overheid doen om deze onzekerheid weg te nemen? Kan stevig conjunctuurbeleid deze onzekerheid niet verminderen en zodoende ook indirect een positief effect hebben op het verhogen van werkgelegenheid? Hoe vullen structuurbeleid en conjunctuurbeleid elkaar aan – bijvoorbeeld op het gebied van meer complementariteit tussen loonkosten en ontslagrechten? Dat zijn de thema's waarover de degens gekruist hadden moeten worden.

Ook in de ESB sessie over de nieuwe macro-economie, bleek het lastig om op basis van gezamenlijke uitgangspunten meer te bieden dan de som der delen. Dat is temeer jammer

SANDRA PHILIPPEN

Hoofdredeacteur ESB
s.philippen@sdu.nl

omdat de sessie 's ochtends door Klaas Knot als favoriet was aangemerkt. En terecht, want Sweder van Wijnbergen en Paul de Grauwe hadden ieder zeer boeiende presentaties. Van Wijnbergen presenteerde zijn theoretische en empirische inzichten over hoe financiële markten de reële economie beïnvloeden en wat dat betekent voor macro-economisch beleid. Hij won samen met zijn promovendi de ESB award op basis van zijn ESB artikel over dit onderzoek.

Maar Knot zei ook dat economen sinds de crisis moeten erkennen dat er veel meer onzekerheden spelen die maken dat onze wetenschap er geen is van ijzeren wetmatigheden. Veel van die onzekerheden hebben te maken met gedragsreacties van

individuen en huishoudens, waarbij irrationaliteiten een steeds belangrijkere rol spelen. Zo heeft Paul de Grauwe inertia geprobeerd te modelleren in zijn algemene evenwichtsmodel door uit te gaan van gewoonte gedrag in plaats van volledig rationeel gedrag. Ook vond er een sessie plaats over de niet meer evidente relatie tussen consumentenvertrouwen en consumptie.

De lezing van Shiller belichaamde de tumult van deze tweede Nederlandse Economedag perfect. Zijn checklist voor een *bubble* bestond vrijwel uitsluitend uit irrationaliteiten, zoals roddel, jaloezie en twijfel. Volgens Shiller zijn dit aspecten in een samenleving die wanneer zij oplopen een voorloper kunnen zijn van een speculatieve zeepbel. Over financiële markten liet hij weten dat we veel meer financiële innovaties nodig hebben die enerzijds ervoor zorgen dat de baten van financiële markten democratischer over de samenleving neerslaan en anderzijds dat de risico's van financiële innovaties beter kunnen worden afgedekt door particuliere verzekeringen. Zie ook het Tinbergen interview met Shiller in dit nummer. Maar ook hier kwam het probleem van de niet gekruiste degens naar voren. De vraag uit de zaal of sociale media, die multidirectioneel werken, niet ook een zeepbel zouden kunnen doorprikken, terwijl Shiller aangaf dat de (traditionele) media een belangrijke rol hebben in het creëren van een zeepbel, bleef onbeantwoord. Een andere relevante vraag - of bubbles niet steeds frequenter zullen voorkomen en of we indien dat zo is, niet beter kunnen investeren in robuustheid tegen financiële schokken in plaats van het proberen ze te voorkomen - bleef eveneens onbeantwoord. Een ding is zeker, de behoefte aan de NED 2014 is er alleen maar groter door geworden.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.